

Eyüp Sultan Camii-i Şerifi

ŞİFÂ-İ ŞERÎF DERSLERİ

ESERİN ADI: EŞ-ŞİFÂ Bİ-TA'RÎFİ HUKÛKÎ'L-MUSTAFÂ

ESERİN MÜELLİFİ: KÂDÎ İYÂZ (v. 544/1149)

TERCÜME VE ŞERH EDEN: PROF. DR. MEHMET YAŞAR KANDEMİR

80. Ders | 23.Nisan.2017, Pazar - Sayfa 1

(Dersler öğle namazından bir saat önce başlar)

Türkçe Tercüme & Şerhi

Şifâ-i Şerîf Şerhi (3 cilt) - Mayıs 2012

Prof. Dr. Mehmet Yaşar Kandemir

Tahlil Yayınları, www.tahliyayinlari.com

Eser Hakkında

ŞİFÂ-İ ŞERÎF gönüllerde Peygamber sevgisini tutuşturmak, onu bütün yönleriyle tanıtip anlatmak ve Müslümanlara, Sultân-ı Enbiyâ'nın haklarını savunmayı öğretmek maksadıyla yaklaşık dokuz asır önce Endülüslü tanınmış alim Kâdî İyâz tarafından yazılmıştır.

Görüntü, Ses kayıtları ve Ders notlarına

www.sifadersleri.com

adresinden veya aşağıdaki **karekodu okutarak** erişebilirsiniz.

DERS KONUSU:

1. BÖLÜM: Yüceler Yücesi Cenâb-ı Hakk'ın Resûl-i Ekrem'in Şân ve Şerefini Yüceltmesi

4. KISIM: Resûl-i Ekrem'in Mûcizeleri

4. FASIL: Kur'an'ın Mûcize Oluşu (İ'câzü'l-Kur'an)

Arapça Kaynak sf. 322

Türkçe Tercüme, Cilt.1 - sf. 550

وذكر أبو عبيد^(٢) أَنَّ أعرابياً سمع رجلاً يقرأ: ﴿فَاصْدَعْ بِمَا تُؤْمَرُ^(٣) وَأَعْرِضْ عَنِ
الْمُشْرِكِينَ﴾ [الحجر: ٩٤] فسجد ، وقال: سجدت لفصاحته .

وسمع آخر رجلاً يقرأ: ﴿فَلَمَّا أَسْتَيْسَسُوا مِنْهُ خَلَصُوا نَجِيًّا^(٤)﴾
[يوسف: ٨٠] فقال: أشهد أَنَّ مخلوقاً لا يقدرُ على مثلِ هذا الكلام .

Kur'ân-ı Kerîm ve Bedevîler

Ünlü Arap dili ve edebiyâtı âlimi Ebû Ubeyd el-Kâsım ibni Sellâm'ın⁶
(v. 224/839) rivâyet ettiğine göre, bedevîlerden biri, bir şahsın: ﴿فَاصْدَعْ بِمَا
تُؤْمَرُ﴾ “Sana emredileni açıkça söyle! Müşriklere aldırma!”¹ âyetini okudu-
ğunu duyunca hemen secdeye kapandı ve:

“Ben, bu sözün edebî gücünden dolayı secde ettim.” dedi.

Bir başka bedevî de birinin: “Kardeşlerini geri almaktan ümidi kesin-
ce, aralarında görüşmek üzere bir kenara çekildiler.”² âyetini okuduğunu
duyunca:

“Şunu kesinlikle belirtirim ki, yaratılan bir kul, böyle bir sözü aslâ
söyleyemez.” dedi.

6. Ebû Ubeyd el-Kâsım ibni Sellâm kendini çok iyi yetiştirmiş, Arap dili ve edebiyâtı, fıkıh,
hadis, kırâat, tefsir ve tarih sâhalarında söz sahibi olmuş bir âlimdi. İmâm Şafî'den
fıkıh okumuş, Ahmed ibni Hanbel'in sohbetlerinde bulunmuştu. Tarsus'ta on sekiz yıl
kadılık yaptı. Hadis metinlerinde geçen nâdir kelimeleri açıkladığı ve kırk yılda tamam-
ladığı *Garîbü'l-hadîs* hem kendisinin, hem de bu ilmin en önemli eseridir. Onun farklı
ilimlerde kaleme aldığı çeşitli eserleri arasında *Kitâbü'l-Emvâl*, *en-Nâsih ve'l-mensûh*
ve *Fezâilü'l-Kur'ân* anılabilir.

1. Hicr 15/94.

2. Yûsuf 12/80.

Patriğin Hayranlığı

Anlatıldığına göre bir gün Hz. Ömer, Mescid-i Nebvî'de uyumaya çalışırken bir adam yanına gelip kelime-i şehâdet getirmeye başladı. Hz. Ömer ona niçin böyle davrandığını sorunca, adam kendisinin Rum patriklerinden olduğunu, Arapça'yı ve başka dilleri iyi bildiğini belirtti ve şunları söyledi:

“Müslüman esirlerden birinin sizin kitabınızdan bir âyet okuduğunu işittim ve bu âyet üzerinde düşündüm; o zaman anladım ki, bu âyet Hz. İsa'ya indirilen İncil'de dünya ve âhiretle ilgili ne varsa hepsini içine almış. Sözünü ettiğim âyet şudur: 'Kim Allah'a ve Resûlüne itâat eder, Allah'tan korkar ve O'na isyân etmekten sakınırsa, işte bunlar murâdına erenlerin tâ kendileridir.'”³

وَحُكِّيَ أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - كَانَ يَوْمًا نَائِمًا فِي الْمَسْجِدِ فَإِذَا هُوَ بِقَائِمٍ عَلَى رَأْسِهِ يَتَشَهَّدُ شَهَادَةَ الْحَقِّ؛ وَاسْتَخْبِرَهُ، فَأَعْلَمَهُ أَنَّهُ مِنْ بَطَارِقَةِ^(٥) الرُّومِ مِمَّنْ يُحْسِنُ كَلَامَ الْعَرَبِ وَغَيْرِهَا، وَأَنَّهُ سَمِعَ رَجُلًا مِنْ أَسْرَى الْمُسْلِمِينَ يَقْرَأُ آيَةً مِنْ كِتَابِكُمْ فَتَأَمَّلْتُهَا، فَإِذَا [هِيَ] قَدْ جُمِعَ فِيهَا مَا أُنْزِلَ عَلَى عِيسَى بْنِ مَرْيَمَ مِنْ أَحْوَالِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ؛ وَهِيَ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَخْشَ اللَّهَ وَيَتَّقْهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ﴾ [النور: ٥٢].

وَحَكَّى الْأَصْمَعِيُّ^(٦) أَنَّهُ سَمِعَ كَلَامَ جَارِيَةٍ ، فَقَالَ لَهَا : قَاتِلِكِ اللَّهُ ! مَا أَفْصَحَكَ ! فَقَالَتْ : أَوْ يُعَذِّبُ هَذَا فَصَاحَةً بَعْدَ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى : ﴿ وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ أُمِّ مُوسَىٰ أَنْ أَرْضِعِيهِ فَإِذَا خِفَتْ عَلَيْهِ فَكَلَّمْنَاهُ فِي الْيَمِّ وَلَا تَخَافِي وَلَا تَحْزَنِي إِنَّا رَادُّوهُ إِلَيْكِ وَجَاعِلُوهُ مِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴾ [القصص : ٧] فجمع في آية واحدة بين أمرين ، وَنَهْيَيْنِ ، وَخَبَرَيْنِ ، وَبِشَارَتَيْنِ . فهذا نوعٌ من إعجازه مُنفرد بذاته ، غَيْرُ مَضَافٍ إِلَى غَيْرِهِ عَلَى التَّحْقِيقِ وَالصَّحِيحِ مِنَ الْقَوْلَيْنِ .

Asmaî ile Arap Kızı

Dil ve edebiyât âlimi Asmaî'nin⁴ (v. 216/831), bir Arap kızının son derece düzgün ve etkili bir şekilde konuştuğunu duyunca ona:

“Kız! Allah canını alsın, emi! Sen, ne kadar da güzel ve düzgün konuşuyorsun!” dediği;¹ bu kızın da ona:

“Cenâb-ı Hakk'ın şu ifâdeleri karşısında benimki de söz mü sayılır?” diyerek şu âyet-i kerîmeyi: [“Mûsâ'nın annesine: ‘Onu emzir’ diye vahyettik. ‘Başına bir şey gelmesinden endişelenirsen onu nehre bırak, sakın korkup üzülme! Çünkü Biz onu sana tekrar kavuşturacağız ve onu peygamberlerden biri yapacağız.’”²] okuduğu, ardından da: “Allah Teâlâ, bir âyette iki emir verip iki şeyi yasaklamış, iki haber verip iki şeyi müjdelemiştir” diyerek sözünü tamamladığı rivayet edilmiştir.

Söz konusu âyetteki iki emir: “emzir ve nehre bırak”; iki nehiy: “korkma ve üzülme”; iki haber: “vahyettik ve korktuğun zaman”, iki müjde de: “onu sana kavuşturacağız ve onu peygamber yapacağız” sözleridir.

Bu âyette görülen etkili ve yerinde söz söyleme özelliği, yukarıda sözünü ettiğimiz, insanların yapabilecekken yapamadığı veya hiç yapamayacağı mucizelerden ayrı olarak, sadece Kur'ân-ı Kerîm'e mahsus eşsiz bir belâgat türüdür.

4. Asmaî lakabıyla bilinen Ebû Saîd Abdûlmelik ibni Kureyb, Basralıdır. Hem şiir dinlemek, hem de gramer ve lugat konusunda bilgi toplamak için bedevîler arasında yıllarca dolaşmıştır. Dil ve edebiyâtla ilgili pek çok eseri olup bunların arasında eski Arap şiirlerini derlediği *el-Asmaiyyât* adlı antolojisi ünlüdür.

1. Bazı kaynaklarda belirtildiğine göre, bu Arap kıza beş altı yaşlarında bir çocuktuktu. Asmaî, onun, onun (أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ مِنْ ذُنُوبِي كُلِّهَا) Allah'ın, bütün günahlarımı bağışlamasını diliyorum” dediğini duyunca hayret etmiş ve: “Henüz çok küçüksün, senin bir günahın yok ki, niye istiğfâr ediyorsun?” diye sormuştur. Bunun üzerine kız, Asmaî'yi daha çok hayrete düşüren şu güzel recezi söyleyivermiş:

أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ لِذُنُوبِي كُلِّهِ ... فَتَلْتُ إِنْسَانًا بَغَيْرِ حِلِّهِ ... مِثْلَ غَزَالٍ نَاعِمٍ فِي ذَلِّهِ ... وَانْتَصَفَ اللَّيْلُ وَلَمْ أُصَلِّهِ

“Allah'tan bütün günahlarımı bağışlamasını diliyorum. Çünkü ben, hakkım olmadığı hâlde işveli bir ceylan gibi koşup duran birini öldürdüm. Gece yarısı oldu ben hâlâ namaz kılamadım.

2. Kasas 28/7.

وَكُونُ الْقُرْآنِ مِنْ قِبَلِ النَّبِيِّ ﷺ ، وَأَنَّهُ أَتَى بِهِ ، مَعْلُومٌ ضَرُورَةٌ ، وَكَوْنُهُ
- عَلَيْهِ السَّلَام - مُتَّحِدِيًّا بِهِ مَعْلُومٌ ضَرُورَةٌ ، وَعَجَزُ الْعَرَبِ عَنِ الْإِتْيَانِ بِمِثْلِهِ ^(١)
مَعْلُومٌ ضَرُورَةٌ ، وَكَوْنُهُ فِي فَصَاحَتِهِ خَارِقًا لِلْعَادَةِ ، مَعْلُومٌ ضَرُورَةٌ لِلْعَالَمِينَ
بِالْفَصَاحَةِ وَوَجْوهِ الْبَلَاغَةِ ؛ وَسَبِيلُ مَنْ لَيْسَ مِنْ أَهْلِهَا عِلْمُ ذَلِكَ بِعَجَزِ
الْمُنْكَرِينَ ^(٢) مِنْ أَهْلِهَا عَنْ مُعَارَضَتِهِ ، وَاعْتِرَافِ الْمُقَرَّرِينَ ^(٣) بِإِعْجَازِ بَلَاغَتِهِ .

وَأَنْتَ إِذَا تَأَمَّلْتَ قَوْلَهُ تَعَالَى : ﴿ وَلَكُمْ فِي الْقِصَاصِ حَيَوةٌ ﴾ [البقرة : ١٧٩] .

1. Bakara 2/179.

2. Sebe' 34/51.

3. Abdullah ibni Abbâs radiyallahu anhumâ bu âyette geçen "iyiliğin en güzeli" ifâdesinin, "öfkeliyken sabretmek, kötülüğe mâruz kaldığında başıslamak" şeklinde açıklamış ve şöyle demiştir: "İnsanlar bunu yaptıkları zaman Allah onları korur; düşmanları da onların önünde eğilir ve candan bir dost gibi olur." (Buhârî, Tefsîr 41, bab başlığında).

4. Fussilet 41/34.

5. Hûd 11/44.

Kur'ân-ı Kerîm'in Edebî Gücü

Kur'ân-ı Kerîm'i Peygamber Efendimiz'in getirip tebliğ ettiği herkesçe bilinmektedir. Resûl-i Ekrem'in, Kur'ân-ı Kerîm'i kabul etmeyenlere, onun bir benzerini getirmelerini söyleyerek meydan okuduğu, Arapların da bu meydan okuma karşısında âciz kaldığı da kesin olarak bilinmektedir. Fesâhat ve belâgatin her türünü çok iyi bilen bütün Arapların kabul ettiği bir gerçek de, fesâhat yani sözü doğru ve düzgün bir şekilde ifâde etme bakımından Kur'ân-ı Kerîm'in benzersiz olduğudur.

Fesâhat ve belâgat konusuna yabancı olanların, Kur'ân-ı Kerîm'in eşsiz edebî gücü hakkında bir fikir sahibi olmak için iki şeye bakması gerekir. Bunlardan biri, üstün edebî gücü olan inkârcıların Kur'an'ın bir benzerini getirmekten âciz kalmasıdır. Diğer de, Kur'ân-ı Kerîm'in üstün edebî gücünü kabul edenlerin bu gerçeği itiraf etmesidir.

Şimdi şu âyetlerdeki i'câzı düşünelim:

”Kısasta sizin için hayat vardır.”¹ ﴿ وَلَكُمْ فِي الْقِصَاصِ حَيَوةٌ ﴾

Birini öldürmek isteyen kimse, onu öldürdüğü takdirde kendi canından olacağını düşünür ve öldürmekten vazgeçer. Böylece hem kendi canına hem de öldürmek istediği kimsenin canına hayat kazandırmış olur. Öte yandan kendisine kısas yapılan kimsenin, o günâhından dolayı âhirette tekrar cezâ görmemesi de bir başka açıdan hayat bulmak demektir. Âyet-i kerîme kısa ve özlü ifâdesiyle birçok mânâyı dile getirmiş olmaktadır.

وقوله : ﴿ وَلَوْ تَرَىٰ إِذْ فَرَغُوا فَلَا قُوَّةَ وَأُخِذُوا مِنْ مَّكَانٍ قَرِيبٍ ﴾ [سبأ : ٥١].

وقوله : ﴿ ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ فَإِذَا الَّذِي بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيمٌ ﴾ [فُصِّلَتْ : ٣٤].

وقوله : ﴿ وَقِيلَ يَا أَرْضُ ابْلَعِي مَاءَكِ وَيَسْمَأْ أَقْلِي وَغِيضَ الْمَاءِ وَفُضِيَ الْأَمْرُ وَاسْتَوَتْ عَلَى الْجُودِيِّ وَقِيلَ بُعْدًا لِلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴾ [هود : ٤٤] وقوله : ﴿ فَكَلَّا أَخَذْنَا بِذُنُوبِهِ فَمِنْهُمْ مَنْ أَرْسَلْنَا عَلَيْهِ حَاصِبًا ^(٤) وَمِنْهُمْ مَنْ أَخَذَتْهُ الصَّيْحَةُ وَمِنْهُمْ مَنْ خَسَفْنَا بِهِ الْأَرْضَ وَمِنْهُمْ مَنْ أَغْرَقْنَا ﴾ [العنكبوت : ٤٠].

“Can derdine düştükleri zaman onları bir görsen! Kaçacak hiçbir yer yoktur; azâbın çok yakınında yakalanmışlardır.”²

“Sen kötülüğe en güzel şekilde karşılık ver.”³ Bir de bakarsın, aranızda düşmanlık bulunan kişi sanki candan bir dost oluvermiştir.”⁴

“Ve şöyle emredildi: ‘Ey yer, suyunu yut! Ey gök suyunu tut!’ Sular çekildi, iş bitirildi, gemi Cûdî’ye oturdu. Ve ‘Zâlimler topluluğu yok olsun’ denildi.”⁵

﴿فَكَلَّا أَخَذْنَا بِذُنُوبِهِ، فَمِنْهُمْ مَنْ أَرْسَلْنَا عَلَيْهِ حَاصِبًا، وَمِنْهُمْ مَنْ أَخَذَتْهُ الصَّيْحَةُ، وَمِنْهُمْ مَنْ خَسَفْنَا بِهِ الْأَرْضَ، وَمِنْهُمْ مَنْ أَغْرَقْنَا﴾¹ Kimini o korkunç ses yakaladı.² Kimini yerin dibine geçirdik.³ Kimini de su da boğduk.”⁴

2. Sebe’ 34/51.

3. Abdullah ibni Abbâs radiyallahu anhumâ bu âyette geçen “iyiliğin en güzeli” ifâdesinin, “öfkeliyken sabretmek, kötülüğe mâruz kaldığında bağışlamak” şeklinde açıklamış ve şöyle demiştir: “İnsanlar bunu yaptıkları zaman Allah onları korur; düşmanları da onların önünde eğilir ve candan bir dost gibi olur.” (Buhârî, Tefsîr 41, bab başlığında).

4. Fussilet 41/34.

5. Hûd 11/44.

1. “Başına taş yağdırdık” ifâdesiyle Lût kavmi kastedilmektedir.

2. Korkunç sesin yakaladığı kimseler, Semûd ve Meyden kavimleridir.

3. “Yerin dibine geçirdik” ifâdesiyle Kârun kastedilmektedir.

4. Ankebût 29/40. “Kimini de boğduk” ifâdesiyle Nûh kavmi ile Firavun ve kavmi kastedilmektedir.

وَأَشْبَاهُهَا مِنَ الْآيِ ، بَلْ أَكْثَرَ الْقُرْآنِ (١/٧٤) حَقَّقَتْ مَا بَيَّنَّتْهُ مِنْ إِجْزَافِ
الْفَظَاهِ ، وَكَثْرَةِ مَعَانِيهَا ، وَدِيبَاجَةِ عِبَارَتِهَا^(٥) ، وَحُسْنِ تَأْلِيفِ حُرُوفِهَا ،
وَتَلَاوُثِ كَلِمِهَا ، وَأَنَّ تَحْتَ كُلِّ لَفْظَةٍ مِنْهَا جُمْلَةٌ كَثِيرَةٌ ؛ وَفُصُولًا جَمَّةً ، وَعِلْمًا
زَوَاجِرَ ، مُلِئَتْ الدَّوَابِ مِنْ بَعْضِ مَا اسْتَفِيدَ مِنْهَا ، وَكَثُرَتْ الْمَقَالَاتُ فِي
الْمُسْتَنْبَطَاتِ عَنْهَا .

ثُمَّ هُوَ فِي سَرْدِ الْقِصَصِ الطُّوَالِ ، وَأَخْبَارِ الْقُرُونِ السَّوَالِفِ ، الَّتِي يَضَعُ
فِي عَادَةِ الْفُصْحَاءِ عِنْدَهَا الْكَلَامُ ، وَيَذْهَبُ مَاءُ الْبَيَانِ ، آيَةً لِمَتَأَمَّلِهِ ؛ مِنْ رَبْطِ
الْكَلَامِ بَعْضِهِ بِبَعْضِ ، وَالتَّنَاصُفِ وَجُوهِهِ ؛ كَقِصَّةِ يُوسُفَ عَلَى
طُولِهَا .

ثُمَّ إِذَا تَرَدَّدَتْ^(١) قِصَصُهُ اخْتَلَفَتْ الْعِبَارَاتُ عَنْهَا عَلَى كَثْرَةِ تَرَدُّدِهَا حَتَّى تَكَادُ
كُلُّ وَاحِدَةٍ تُنْسِي فِي الْبَيَانِ صَاحِبَتَهَا ، وَتُنَاصِفُ فِي الْحُسْنِ وَجْهَ مُقَابَلَتِهَا ، وَلَا
نُفُورَ لِلنَّفُوسِ مِنْ تَرْدِيدِهَا ، وَلَا مُعَادَاةَ لِمُعَادِهَا .

Bu ve diğer âyetlerdeki, hattâ Kur'ân-ı Kerîm'in çoğundaki i'câzı düşündüğün zaman; onlardaki veciz anlatımı, derin mânaları, ibârelerindeki parlaklığı, harflerinin arasındaki uyumu, kelimelerinin arasındaki âhengi görürsün. Kur'ân-ı Kerîm'deki her lafzın altında birçok cümle, pek çok mâna ve sayısız ilimler bulunduğunu anlarsın. Birçok eser, bu ilim denizinden elde edilen bilgilerle dolmuş ve ondan sayılamayacak kadar çok fayda elde edilmiştir.

Kur'ân-ı Kerîm, Yûsuf kıssası gibi uzun kıssaları ve geçmiş milletlerin haberlerini anlatırken, edebî güzelliğinden bir şey kaybetmeden nefis bir üslûpla olayları birbirine bağlar; hâlbuki edebiyâtçılar, uzun hikâyeleri anlatırken cümlelerindeki ifâde gücü zayıflar; sözün güzelliği ve parlaklığı kaybolur. Allah'ın kitabında bir kıssadan diğerine geçince ve bu kıssalar başka yerlerde tekrarlanınca, edebî san'atlar ve üslûp da bir öncekine nisbetle tamamen değiştiği için, onu dinleyenler âdetâ daha önce anlatılanları unuttur, ona yeni bir kıssa anlatılıyorymuş gibi bıkip usanmadan zevkle dinler.

فصل

الوجه الثاني من إعجازه: صورة نَظْمِ الْعَجِيبِ ، والأسلوب الغريبُ
المخالفُ لأساليب كلام العرب وَمَنَاهِجَ نَظْمِهَا وَنَثَرِهَا الذي جاء عليه ، ووقفتُ
مقاطعُ آيةٍ ، وانتهت فواصلُ كلماته إليه ؛ ولم يُوجد قَبْلَهُ ولا بَعْدَهُ نظيرُ له ، ولا
استطاعَ أَحَدٌ مُماثلةَ شيءٍ منه ؛ بل حارَتْ فيه عقولُهم ، وتَذَهَّلَتْ^(٢) دونه
أحلامهم ، ولم يهتدوا إلى مثله في جنس كلامهم من نثر ، أو نظم ، أو
سجع ، أو رجز ، أو شعر .

b) Kur'ân-ı Kerîm'in İnsanı Hayrete Düşüren Metni ve Değişik Üslûbu

Kur'ân-ı Kerîm'in i'câzından yani mûcize olduğunu gösteren hususlardan biri de, insanı şaşırtan metni ve Arapların alışık olduğu şiir ve nesir üslûbuna hiç benzemeyen farklı üslûbudur. Âyetlerin durak yeri ve kelimelerin birbiriyle olan âhengi daha önceki devirlerde görülmediği gibi, daha sonraki zamanlarda da benzerini ortaya koymaya kimsenin gücü yetmemiştir. Araplar Kur'an'ı görünce hayrete düşmüş, akılları dehşete kapılmış, öteden beri kullanageldikleri nesir, nazım, seci', recez⁵ ve şiirlerde onun benzerini görememişlerdir.

5. Recez, arûz bahirlerinden biri olmakla beraber, şiir sayılmamaktadır. Peygamber Efendimiz iki defa bu vezinle söz söylemiştir. Birinde, Huneyn Gazvesi'nde, beyaz katırının sırtındayken, bozulup dağılan Müslümanlara «أَنَا النَّبِيُّ لَا كَذِبَ أَنَا ابْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ» (Yalan yok ben Peygamberim. Ben Abdülmuttalib'in oğluyum)" diye seslenmiştir (Buhârî, Cihâd 52, 61, nr. 2864, 2874). Diğeri de, bir savaşta kanayan parmağına hitâben: «هَلْ أَنْتِ إِلَّا» (Ey parmağım! Sen sadece kanayan bir parmaktan ibâret değil misin? Sen boş yere rahatsız olmuş değilsin, sen Allah yolunda sıkıntıya uğradın!)" buyurmuştur (Buhârî, Cihâd 9, Edeb 90, nr. 2802, 6146).

٦٥٧ - ولما سمع كلامه ﷺ الوليد بن المغيرة ، وقرأ عليه القرآن - رَقَّ؛ فجاءه أبو جهل مُنْكَراً عليه - قال: والله! ما منكم أحدٌ أعلم بالأشعار مني ، والله! ما يُشْبِهُ الذي يقول شيئاً من هذا^(١).

٦٥٨ - وفي خبره الآخر حين جمع قريشاً عند حضور الموسم ،

وقال: إن وفود العرب ترد فأجمعوا فيه رأياً ، لا يكذب بعضكم بعضاً؛

فقالوا: نقول: كاهن^(٢).

قال: والله! ما هو بكاهن. ما هو بزَمَزَمته^(٣) ولا سَجِعه.

قالوا: مجنون.

قال: ما هو بمجنون ، ولا بِخَنْقِه^(٣) ولا وَسْوَستِه.

Velîd ibni Mugîre'nin İtirafı

Velîd ibni Mugîre, Peygamber Efendimiz'in sözünü ve kendisine okuduğu Kur'an-ı Kerim'i işitince, onun belâgatının tesirinde kalıp duygulanmıştı. Yeğeni Ebû Cehil, onun yanına geldi ve bu hâlini yadırgadı. O zaman Velîd ona şunları söyledi:

"Vallahi hiçbiriniz benim kadar şiir bilmez. Vallahi Muhammed'in söyledikleri şiire hiç benzemiyor."¹

Anlatıldığına göre hac mevsimi yaklaşınca Velîd ibni Mugîre Kureyslileri toplayıp onlarla şöyle konuşmaya başladı:

"Çeşitli Arap kabilelerinin halkı Mekke'ye geliyor; Muhammed hakkında onlara ne diyecekseniz ağız birliği edin de, birbirinize aykırı şeyler söylemeyin!"

"Onun kâhin olduğunu söyleyelim."

Kur'an âyetlerinin geçmişte olan kıssalar ve ileride meydana gelecek hâdiseler hakkında verdiği bilgileri, Resûlullah'a cinlerin söylediğini zannettikleri için, ona "kâhin" demenin uygun olacağını ileri sürdüler.

"Vallahi o kâhin değildir; onun sözleri kâhinlerin mırıltılarına ve secili sözlerine hiç benzemiyor."

"Öyleyse delidir diyelim."

"Hayır, o deli de değildir. Onda delilerin garip hâli ve saçmalıkları yok."

1. Hâkim, el-Müstedrek (Atâ), II, 550-551, nr. 3872.

2. Hezec, arûz sisteminde bir bahirdir.

قالوا: فنقول: شاعر.

قال: ماهو (٧٤/ب) بشاعر. قد عرفنا الشعر كله ،
رَجَزَه ، وَهَزَجَه^(٤) ، وَقَرِيضَه ، وَمَبْسُوطَه^(٥) ، وَمَقْبُوضَه^(٦) ، ماهو بشاعر.

قالوا: فنقول: ساحر.

قال: ماهو بساحر ، وَلَا نَفْثَه^(٧) وَلَا عَقْدَه.

قالوا: فما نقول؟

قال: ما أنتم بقائلين من هذا شيئاً ، إِلَّا وَأَنَا أَعْرِفُ أَنَّهُ
باطل ، وَإِنَّ أَقْرَبَ الْقَوْلِ أَنَّهُ سَاحِرٌ ؛ فَإِنَّهُ سِحْرٌ يَفْرُقُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَأَبِيهِ^(٨) ،
وَالْمَرْءِ وَأَخِيهِ ، وَالْمَرْءِ وَزَوْجِهِ ، وَالْمَرْءِ وَعَشِيرَتِهِ.

فَتَفَرَّقُوا وَجَلَسُوا عَلَى السَّبِيلِ^(٩) يَحْذَرُونَ النَّاسَ ؛ فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى فِي
الْوَلِيدِ:

“O zaman şâir diyelim.”

“O hiç olmaz. Biz şiirin her türünü biliriz: Recez ve Hezec bahirlerini,² karîz, mebsût ve makbûz gibi şiir çeşitlerini biliriz. O, şâir de değildir.”

“Öyleyse sihirbaz olduğunu söyleyelim.”

“Hayır, o sihirbaz da değildir. Ne sihirbazlar gibi ağzından tükürük saçarak üflüyor ne de ipe düğüm atıyor.”

“O zaman ne diyeceğimizi sen söyle?”

“Muhammed hakkında söylediklerinizin hepsinin asılsız olduğunu biliyorum. Söylenecek en uygun söz yine de sihirbaz demektir. Çünkü onun getirdiği din; babayla oğulu, kardeşle kardeşi, karıyla kocayı birbirinden ayırıyor; insanı kendi boyundan, soyundan koparıyor.”

Bunun üzerine Araplar, ayrı ayrı yollara dağılıp Mekke'ye gelenleri İslâmiyet'ten sakındırmaya başlayınca¹ Allah Teâlâ şu âyetleri indirdi:

1. O sıralarda Mekke'ye gelenlerden şâir Tufeyl ibni Amr ed-Devsî'yi İslâmiyet'ten uzak tutmak için yaptıkları ve Tufeyl'in tutumu, kitabımızın “Resûl-i Ekrem'in Duâsının Kabul Olunması” bahsinde zikredilecektir bk. II, 98.